

СЕКЦІЯ 1. ЕКОНОМІКА

УДК 338.431.009.12

JEL classification: D41, Q13

Вінниченко О. В., к. е. н., доцент,
доцент кафедри фінансів та кредиту,
Харківський національний університет
будівництва та архітектури, м. Харків

**ФАКТОРИ, ЩО ПЛИВАЮТЬ НА
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ АПК**

Сільське господарство завжди відіграло ключову роль в економіці нашої держави. В умовах сучасної глобалізації та інтеграції економіки України в світове господарство важливе місце займає питання підвищення конкурентоспроможності підприємств агропромислового комплексу.

Питанням розвитку та підвищення конкурентоспроможності продукції агропромислового комплексу приділялася значна увага з боку вітчизняних науковців. Висвітлення рішень щодо формування потужного аграрного ринку приділено увагу в дослідженнях таких вчених, як: І. В. Артимонова [1] розглядає категорію “стійкість сільськогосподарських підприємств”, як головну платформу для ефективного господарювання українських підприємств в умовах нестабільності; О. О. Єранкін [2] у своїх дослідженнях пов’язує маркетингову діяльність з аграрною політикою України; М. Й. Хорунжий [3] розкриває сутність завдань, які постають перед аграріями; В. В. Юрчишин [4] висвітлює стан і перспективи розвитку сільського господарства в перехідних умовах.

Більшість країн світу не володіють і десятою частиною того, що є у нас. Сукупна площа українських чорноземів дорівнює площі Великобританії [5].

Площа України становить 60,3 млн га, а площа сільськогосподарських земель України – найбільша в Європі та складає 41,5 млн га (68,7 % території країни), з них – 32,5 млн га використовуються для вирощування сільськогосподарських культур [6].

Підприємства агропромислового комплексу протягом багатьох років створюють понад 10 % валової доданої вартості держави (табл. 1) та є одним з основних секторів національної економіки, що формують бюджет [6].

Таблиця 1

Виробництво та розподіл валового внутрішнього продукту та валової доданої вартості у фактичних цінах

Показник	Період, роки							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ВВП, млн грн	2594833	3147953	3347592	3375851	3558223	4488398	5420433	6719718
Випуск сільськогосподарської продукції у ВВП, млн грн	195390	261331	269983	315546	381227	558788	655569	727352

Продовж. табл. 1

Валова додана вартість, млн грн	1120585	1349178	1459096	1522657	1586915	1988544	2385367	2983882
Валова додана вартість сільськогосподарської продукції, млн грн	82948	109961	113245	132354	161145	239806	279701	303949
Частка сільськогосподарської продукції в структурі валової доданої вартості, %	7,4	8,1	7,8	8,7	10,2	12,1	11,7	10,2

Джерело: [6].

За результатами 2018 року, в структурі розподілу валової доданої вартості сільське господарство на третьому місці після оптово-роздрібною торгівлі та переробної промисловості.

Сільське господарство – це одна з провідних галузей економіки України, яка має значні природні конкурентні переваги. Значному розвитку сільського господарства ми зобов'язані, передусім, багатому природному ресурсу: сприятливому ґрунту. Розвитку сільськогосподарського сектору сприяють близькість основних ринків збуту, транспортна інфраструктура (залізниця, дороги, порти), постійне зростання світового попиту на продовольчі продукти, а також наявність порівняно дешевих трудових ресурсів.

Конкурентоспроможність агропромислового виробництва залежить від природно-кліматичних умов і особливостей сільського господарства, безпосередньо визначається наявністю в ньому конкурентоспроможних галузей і підприємств. В основі їх комплексної оцінки лежить конкурентоспроможність продукції [7].

Конкурентоспроможність виробництва агропромислових підприємств значною мірою залежить від ресурсозабезпечення. Аналізуючи цю проблему в історичному аспекті слід відзначити, що спочатку враховувалася залежність від наявності трьох основних чинників виробництва – природних ресурсів, трудових ресурсів та капіталу. З розвитком виробництва і технічним прогресом конкурентоспроможність стали визначати чинники вищого рівня, так звані розвинуті – це, насамперед, інфраструктура, науковий потенціал, рівень освіти населення тощо. Визначальну роль у створенні конкурентних переваг агропромислового виробництва відіграють спеціалізовані чинники, спеціальна інфраструктура, спеціальні знання у вигляді науково-технічних баз даних, наявності фахівців відповідного профілю знань тощо.

Аналіз рівнів забезпеченості України основними чинниками виробництва та ефективності їх використання у порівнянні з економічно розвинутими країнами світу свідчить, що наша держава має досить високий рейтинг у забезпеченості сільгоспугіддями, трудовими ресурсами, науковим потенціалом, але за ефективністю використання цих чинників Україна посідає останні місця [8].

Конкурентоспроможність агропромислових підприємств в значній мірі залежить від зовнішнього середовища, основу якого складає політика держави щодо розвитку сільського господарства і пов'язаних з ним галузей

агропромислового комплексу. До першочергових задач, які потрібно вирішувати відносяться: розвиток ринків збуту продукції АПК (як зовнішніх так і внутрішніх); технічна модернізація сільськогосподарського виробництва; розвиток сфери переробки продукції; підтримка виробництва та інновацій.

Список використаних джерел

1. Артимонова І. В. Особливості формування і функціонування служби маркетингу на аграрних підприємствах. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2010. № 1. С. 8 – 85.
2. Єранкін О.О. Періодизація еволюції маркетингу в АПК України та перспективи його розвитку. *Економіка АПК*. 2008. № 1. С. 131 – 140.
3. Хорунжий М. Й. Завдання національної аграрної політики на сучасному етапі. *Економіка АПК*. 2014. № 2. С. 22 – 29.
4. Шульський М. Г., Бодак Г. І. Сучасний стан сільського господарства в Україні. *Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С. З. Гжицького*. 2011. Том 13. № 2 (48), ч. 3. С. 145 – 148.
5. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України. URL: <http://www.minagro.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Семенов В. Ф. та ін. Загальний курс агробізнесу. К.: Товариство “Знання”, 2011. 300 с.
8. Сучасна аграрна політика України: проблеми становлення / П. Т. Саблук, І. І. Лукінов, В. В. Юрчишин та ін.; За ред. П. Т. Саблука та В. В. Юрчишина. К.: ІАЕ, 2005. 663 с.

УДК 331.556.4

JEL classification: F22, R23

Levytska O. O., PhD (Economics),
Senior Researcher at Department of Social and
Humanitarian Development of Regions,
State Institution “Dolishnyi Institute of Regional
Research of the NAS of Ukraine”, Lviv

TRANSFORMATION OF MIGRATION PROCESSES IN UKRAINE: NEW VECTORS AND TRENDS

Global migration processes are continuously influenced by different factors and interactions. The world is currently facing intellectualization, virtualization, permanentization (the shift from economic to permanent migration orientations), precarization (migrants’ precarious existence accompanied with a lack of predictability and job security) of migration processes, as well as the shift in the age structure of migrants towards the younger age population.